

Interaktivitás és múzeumpedagógiai lehetőségek nyelvi múzeumokban

Takács Anett - 2012. 09. 12.

Nyelvi múzeumok a világban

A nyelvészeti múzeumok – az irodalmi múzeumokhoz hasonlóan – főként papíralapú emlékeket prezentálnak. Ellentétben a történeti és művészeti kiállítások gazdag tárgyanyagával, tehát elsősorban kétdimenziós objektumokra támaszkodhatnak. Egy maradandó múzeumi impresszió eléréséhez esetükben még nagyobb szükség van a modern technika és a múzeumpedagógiai módszerek bevonására. A „szórakozva tanulás” elvén alapuló múzeumpedagógiai módszertan **[1]** lényege, hogy a legkülönbébb tárlatokat is „fogyaszthatóvá” tegye a nagyközönség számára.

Egy-egy nyelvi múzeum az adott nyelv bemutatásával foglalkozik, s a mondanivaló közvetítése során legtöbb esetben interaktív multimédiás eszközöket alkalmaz.

A **Canadian Language Museum/Musée Canadian des Langues** (Székhely: Toronto) egy falak nélküli múzeum. A Kanadában beszélt nyelvek bemutatásával, megértésével foglalkozik. Az első projektje a „CANADIAN ENGLISH, EH?” című vándorkiállítás, mely a kanadaiak jellegzetes angol használatára koncentrálna. **[2]** A tárlat, a vándorkiállítás jellegből adódóan, egyszerű, könnyen mozgatható, színes paravánokból áll.

Az összesen három teremből álló **National Museum of Language** (College Park, Maryland) kiállításait a nyelv egyetemes szempontjai; a nyelv eredetei; a nyelv hangjai; a nyelvre szolgáló rögzítési rendszer; születés, növekedés, átalakítás; a nyelv halála; a nyelv élettana és pszichológiája; és a nyelvvelsajátítás témakörei köré építi. **[3]** Egyik termében (Hand-on-Activity szoba) alkalom nyílik különböző nyelveken (pl. kínai, arab) a kalligráfia gyakorlására, tehát már manuálisan is bevonja a látogatót – elsősorban a gyerekeket – az átörökítés folyamatába, ami hatékonyabb

ismeretelsajátítást eredményez, miközben a tanulási folyamat egyúttal szórakozássá válik. („Nagyon tetszett arabul, kínaiul és japánul is leírni a nevemet” – Michael hatodik osztályos)[4]. A felnőtt korosztálynak szakemberek bevonásával a múzeum előadásokat is szervez (lásd pl. David Crystal[5]).

Az **Afrikaans Language Museum** (Paarl) az afrikánsz gyökereire, változataira és kifejezéseire épülő modern multimédiás kiállítás. Izgalmas, interaktív módszerekkel ismerteti meg a látogatót a nyelvvel és az azt beszélő emberekkel.[6]

Egy sikeres vándorkiállítás[7] kapcsán szerveződő olasz nyelvimúzeum (**il Museo della Lingua**) létrehozása is a legmodernebb multimédiás múzeumi technikák felhasználásával (videófal, plazmatévé, digitális tékák), interaktív nyelvi játékok, lekérdezhető adatbázisok és szövegtárak, internetes nyelvi keresési lehetőségek alkalmazásával merült fel.[8]

A **Museu da Lingua Portuguesa** (Sao Paulo) egész kiállítását a látogatóbarát szemlélet jellemzi. Közönsége szokatlan közegben ismerkedhet a portugál nyelvvel. Innovatív és túlnyomórészt virtuális kiállított tárgyak, a látogatót is aktivizáló kiállítások jellemzik. Az Auditoriumban egy 9 m széles nagy képernyőn az emberi nyelv történetéről, sokféleségéről készített rövidfilm fut, mely felfed egy forgóajtót, ez pedig a Nyelvek plázájához vezet. A Nyelvek plázája a szavak planetárium vizuális hatásokkal a mennyezetten és egy megvilágított padlón. A Nagy galéria óriási terében nagyobb kivetítőn egyidejűleg 11 filmet mutatnak. Mindegyik kivetítés kilenc méter széles és hosszban hat perc (témák: alku, táncok, partik, karneválok, labdarúgás [futball], zene, emberi kapcsolatok, étel, értékek, tudás és portugál kultúra). A Szó sikátorban a látogatók szókirakóval szórakoztatják magukat egy speciális asztalon, mely, ha a szó kész, átváltozik egy képernyővé, ami egy animációt futtat az adott szó eredetéről és jelentéséről. A beszélők térképének interaktív kijelzője mutatja a különféle brazil dialektusokat. A következő teremben háromszögű multimédiás totemek használatával ismerkedhet az érdeklődő a braziliai portugál, az afrikai, a dél-amerikai angol, a spanyol, az angol, a francia, a bevándorló és a portugál nyelvekkel. Az Idővonal pedig egy

nagy panelen a portugál nyelv történelmét és evolúcióját mutatja be.[9]

Az alapvetően kétdimenziós anyag, tehát megfelelő eszközökkel kiválóan interpretálható. Az ismertetett példák többsége elsősorban a technikai installációt és a multimédiás eszközöket alkalmazza a múzeumlátogatás élményének fokozására, s csak egy esetben találunk konkrét példát a múzeumpedagógia szerény bevonására (lásd National Museum of Language Hands-on-Activity szobája).

Élmény

A múzeum sajátos atmoszférája és a kiállításokban rejlő pedagógiai lehetőségek, az interaktív, játékos tanulási alkalmak, elősegítik a komplex látásmód kialakulását, hatékonyabbá tehetik a tudásszerzést. Az affektivitás, empirizmus, kísérletezés elemeit egyaránt magában foglaló kiállítások múzeumpedagógiai eszközökkel minden célcsoport számára expresszív múzeumi élményt nyújtanak.

Az egyes célcsoportok életkori sajátosságaira építő múzeumi kultúraközvetítés az egyszerűbb, technikai installációt, multimédiás eszközöket nélkülöző tárlatokat is élvezhetővé varázsolja, a korszerű múzeumi környezet hatásait felerősíti.

Magyar nyelvmúzeum

A 900 négyzetméter területen létrehozott A **Magyar Nyelv Múzeuma** (Széphalom) modern kiállításával a múzeumpedagógiai programok kiváló terepe lehet. Épülete a kiállítások megrendezésén túl alkalmas egyéb rendezvények (szakmai fórumok, előadások) befogadására, múzeumpedagógiai foglalkozások lebonyolítására.

Mint a legtöbb múzeum esetében, az egyik fő célközönség itt is az iskolás korosztály lehet. A Múzeumok Mindenkinek Programnak, a MOKK-nak (Múzeumi Oktatási és Képzési Központ) és a 2007-ben elindított új operatív programoknak köszönhetően (TÁMOP, TIOP – melyek a múzeumok oktatási szerepének erősítését, az „iskolabarát múzeum” megvalósítását célozták)[10] az iskolák és múzeumok közötti szoros együttműködés, a múzeumok oktatási szerepének növekedése aktualitását éli. A múzeumi tanulás elmélyíti, kiegészíti, gyakoroltatja az iskolában a tanórán szerzett

tudást; megmagyarázza az ismereteket; szemléltet; felkelti az érdeklődést adott témával kapcsolatban;
továbbgondolkodásra ösztönöz; összefüggésekre mutat rá;
segíti a kooperációt; fejleszti a különböző képességeket, készségeket. [11]

A Magyar Nyelv Múzeumának kiállításai jól hasznosíthatók az iskolai tananyaghoz kapcsolódó tanulási célokra. Az általános – és középiskolákkal való rendszeres kapcsolat révén a múzeum, tehát egy állandó célcsoporti kört nyerhet, kidolgozott programokkal, programcsomagokkal, s az egyszeri látogatási alkalmakon túl, rendszeres tanulási helyszínné válhat.

Múzeumpedagógiai módszerek

Az egyik módszer a pedagógus és múzeumpedagógus/muzeológus kooperációján alapuló, tananyaghoz kapcsolódó **múzeumi óra**, mely alkalmas egy-egy téma feldolgozására, egy-egy témakör összefoglalására, megemlékezésre (pl. egy híres nyelvész évfordulója kapcsán). Rendszeres munkára, önálló vizsgálódásra, kísérletezésre, kutatásra serkentheti a tanulókat egy **múzeumi szakkör** az iskolai tananyaghoz szorosan kapcsolódva (pl. nyelvcsaládok tanulása nyelvi családfák készítése közben...) vagy attól elkanyarodva (nyelvjárások megismerése terepen, szlengszavak gyűjtése...), illetve egy-egy **nyári nyelvi tábor**. Középiskolások esetében az előbbieket mellett – nyilván az életkori sajátosságokat figyelembe véve – **érettségire vagy továbbtanulásra felkészítő foglalkozások, fakultációk**, továbbá meghatározott időközönként (pl. havonta mindig ugyanaz a nap) szakmai előadásokból álló ún. **szabadegyetemek** szélesíthetnék a múzeumpedagógiai repertoárt.

Mindkét korosztálynál szóba jöhetne az iskolai tananyagtól független **tematikus komplex foglalkozások** szervezése. Egy-egy témakör több tudományterületet (pl. nyelvészet, művelődés-, társadalomtörténet, néprajz stb.) átfogó feldolgozása, természetesen a nyelvi adottságokból kiindulva (pl. különböző korok tisztálkodási szokásainak feldolgozása a terminológiából kiindulva).

Kínálhat a múzeum akár az eddig felsorolt programokkal vagy teljesen függetlenül **kreatív kézműves foglalkozásokat** is (pl. nyelvi családfák alkotása; kollázs készítése újságkivágásokból, nyelvészethez kapcsolódó tárgyfotókról; kalligráfia különböző tárgyakra stb.).

Az iskolások mellett a másik fő célközönség a témából adódóan a felnőtt korosztály. Esetükben a hagyományos **tárlatvezetések** mellett a **rendhagyó látogatási alkalmak** (pl. havonta egyszer hosszított nyitva tartás különleges programmal [pl. koncert, felolvasóest, nyelvészekkel való találkozási alkalmak, filmklub stb.] összekötve); **szabadegyetemek, konferenciák, könyvbemutatók** színesíthetik a múzeumlátogatást. Az egyetemisták számára az előbbieket mellett **szakmai gyakorlati helyként, kutatási helyszíniként** jöhet szóba a múzeum, míg a szakmai publikum **konferenciákkal, szimpóziumokkal, work shopokkal** célozható meg.

Ugyan a Magyar Nyelv Múzeuma szempontjából nem fő célcsoport, de érdemes gondolni a kisebb gyermekekre és családokra is. Esetükben néhány **családi program, illetve foglalkoztató füzet** lehet a megoldás. Széphalomban is megvalósítható a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum 2003-ban szervezett 6 hónapnál idősebb és 3 éves kor alatti korosztály számára meghirdetett szülő és gyermek közötti kapcsolatépítő program, melyben fiatal édesanyák és édesapák vettek részt gyermekeikkel, s népi énekeket, ringatókat, mondókákat tanulhattak, így sajátítva el észrevétlenül a bensőséges kapcsolat kialakításának technikáját. A nyelvi múzeum esetében a ringatók és mondókák pl. nyelvtörőkre cserélhetők.

Egy lehetséges **foglalkoztató füzet** feladatai között életkori sajátosságokra ügyelve, pedig szerepelhet pl. rejtvény, szókirakó, „akasztófa” játék, a kiállítás anyagára épített párosító feladat (Kösd össze a párjával!), rokon értelmű szavak gyűjtése, versírás, kalligráfia.

Színes múzeum

Összegzésképpen elmondható, hogy a Magyar Nyelv Múzeuma (természetesen más nyelvi múzeumok is) a múzeumpedagógia eszközeivel jól hasznosítható színes

múzeumi programok megvalósítására. A múzeum tárlatai nagyszerűen alkalmazhatók különféle tanulási célokra. A múzeum széleskörű múzeumpedagógiai módszertárból merítve tervezheti meg programkínálatát.

*

[1] Múzeumpedagógia: diszciplína, a neveléstudomány és a muzeológia határán. „Az iskolán kívüli ismeretszerzés, ismeretközvetítés sajátos, múzeumban megvalósuló formájával foglalkozó pedagógiai elmélet és gyakorlat.” (In: Palotainé Simon Ilona: A múzeumpedagógia elméleti alapjai. In: Múzeumpedagógiai tanulmányok I. Szerk., Foghtúy Krisztina-Szepesházy Ágnes, Budapest, ELTE PPK Oktatásmódszertani Központ, 2003. 11. p.)

A múzeumpedagógia legfontosabb célja a tárgyi és személyi tartalmak élményszerű megismertetése, közvetítése és a múzeumlátogatóvá nevelés. Feladata: az iskolán kívüli oktató-nevelő munka megvalósítása, koordinálása, dokumentálása; a különböző célcsoportokhoz igazodó differenciált didaktikai módszerek kidolgozása; az új és régi látogatók figyelmének felkeltése, és aktív résztvevővé nevelése; az életkori sajátosságokat figyelembe vevő programok szervezése; kiadványok szerkesztése. (In: Kóczyánné Dr. Szentpéteri Erzsébet: Múzeumok, közművelődés és múzeumpedagógia, In: Múzeumok a „köz művelődéséért”. Nemzetközi Múzeumpedagógiai Konferencia, Budapest, 1999. október 25-27. Szerk., Kovács Judit, Budapest, Pulszky Társaság-Magyar Múzeumi Egyesület. 2002. 15-16. p.)

[2] <http://www.languagemuseum.ca> 2012. augusztus 15.

[3] <http://languagemuseum.org> 2012. augusztus 15.

[4]

http://www.nclrc.org/about_teaching/language_museum.html
2012. augusztus 16.

[5] http://www.youtube.com/watch?v=5I_IV_Z9U8c&feature=plcp 2012. augusztus 16.

[6] <http://www.capetownmagazine.com/arts-culture/It-is-about-Afrikaans-in-the-Afrikaans-Language-Museum->

in-Paarl/104_22_17169 2012. augusztus 15.

[7] 2003-ban Olaszországban „Ahol a sì járja. Az olaszok és nyelvük. Séta az olasz nyelv történetében” („Dove il sì suona.Gli italiani e la loro lingua. Un percorso nella storia della lingua italiana”) Firenzében rendeztek kiállítást. A célja az volt, hogy az olaszt a kultúra nyelveként mutassák be a világban. Lásd: Fábián Zsuzsanna: A nyelvek múzeumai.

http://epa.oszk.hu/01300/01306/00097/pdf/EPA01306_Szin_2009_14_01_febru017.pdf 2012. augusztus 15.

[8] Fábián Zsuzsanna: A nyelvek múzeumai.

http://epa.oszk.hu/01300/01306/00097/pdf/EPA01306_Szin_2009_14_01_febru017.pdf 2012. augusztus 15.

[9] **<http://www.museulinguaportuguesa.org.br/>** 2012. augusztus 15.

[10] Vásárhelyi Tamás (szerk.): Múzeum és iskola. Múzeumok a közoktatás szolgálatában. Kutatási jelentés. Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, Szentendre, 2009. 8. p.

[11] Walter Imola – Takács Anett: Pedagógusok új szerepben, múzeumpedagógiai módszerek alkalmazása a gyakorlatban – mint új perspektíva. In: A református tanítóképzés múltja, jelene, jövője. Szerk: Pinczésné dr. Palásthy Ildikó. Kölcsey Ferenc Református Tanítóképzés Főiskola, Debrecen, 2011.130. p.

Nincs hozzászólás!

Your Email address will not be published.

Comment

Name*

Email*

Save my name, email, and website in this browser for the next time I comment.

Hozzászólás küldése

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

© 2025 e-nyelvmagazin.hu. All rights reserved.